

Het leven van een scenarioschrijver: 'Ik sluit me soms weken op'

Verhalen | interview Een scenario van een tv-serie of film omvat meer dan een rijtje scènes met een spanningsboog. Maarten van der Duin is een veelgevraagd scenarioschrijver, van NPO-hits als *Het verhaal van Nederland*. 'Een privéleven heb ik niet.'

tekst **Ally Smid**
foto's **Tessa Kraan**

E r zijn maar weinig mensen in Nederland die alleen van scenarioschrijven kunnen bestaan. Van hen is Maarten van der Duin (58) er een, en een van de besten, want hij is ook scenariodokter, oftewel script-doctor.

Van der Duin wordt erbij geroepen als een tv-serie of documentaire dreigt te stranden, soms als de opnames al zijn begonnen. In 95 procent van de gevallen komt dat door een haperend scenario, zegt hij. Als niemand er meer uitkomt, mag hij een noodgreep komen uithalen. Vaak zegt hij dan: "Wat jullie willen, kan niet."

"Bij de jeugdserie *13 in de oorlog* liepen ze ook vast. Het lukte maar niet om tot een aangrijpend en geloofwaardig verhaal te komen. Tijdens die reparatiesessies kwam ik erachter dat je ook een documentaire op een dramatische manier kunt vertellen. Dat inzicht heb ik in de jaren daarna verder ontwikkeld en ik ben er les in gaan geven: hoe een verteller, archiefbeelden en drama-scènes elkaar kunnen versterken.

"Ik zag in die tijd, in 2007, de indrukwekkende Franse documentaire *Stranded*, over een vliegtuigcrash in de Andes waarbij overlevenden op een gletsjer zich te goed gaan doen aan mensenvlees, aan elkaar dus. Het is een mix van oude beelden, nagespeelde impressies en recente opnames van de plek van het ongeluk. Toen besepte ik voor het eerst hoe die verschillende vormen op elkaar inwerken."

Of hij ondanks zijn jarenlange ervaring nog stress heeft? "Alleen maar. Dat is het rare. Scenarioschrijvers is het aller mooiste en het aller vreselijkste wat er is. Het aller mooiste is dat je kunt inzoomen op een moment in de geschiedenis, een voorrecht dus. Ik heb echt begrip en sympathie gekregen voor het Nederlandse volk, hoe Nederlanders steeds reageerden op buitenlandse invloeden. Een volk dat wars van elke hiërarchie buitenlandse gasten onceremonieel op de schouders neemt."

Intussen is hij nog aan het bijkomen van het script dat hij net af heeft voor *Het Grote Offensief*, een bioscoopfilm en tv-serie over de bevrijding van Zeeland die vanaf 1 mei te zien is. De opnames zijn nu bezig.

Dag en nacht werkte hij eraan, overdag ernstig gestoord door de alles doordringende bouwwerkzaamheden naast zijn appartement in het centrum van Haarlem. "Eerst zouden het voor televisie vier afleveringen worden, toen toch drie. Kon ik

Boven: Scenarioschrijver Maarten van der Duin (tweede van links) op de set van de serie 'Het Grote Offensief'. Op de voorgrond staat regisseur Victor Ponten.

opnieuw beginnen, moest ik de hele opbouw veranderen."

Van der Duin is net weer een beetje aan het fitnesssen, hij had weken niks aan beweging gedaan. "Geen tijd voor. Zo'n scenario is soms een overlevingsstrijd. Ik ga dan over al mijn grenzen heen en eindig fysiek als een wrak. Als je lange tijd niet in de vingers hebt hoe je het verhaal wilt vertellen en je weet niet of je het te pakken krijgt, want je verdrinkt nog in het materiaal... Dat is topsport."

"Een privéleven? Nee. Ik werk zeven dagen per week. Ik woon alleen ja. Mijn kinderen zijn inmiddels het huis uit. En mijn vriendin ook. Ik sluit me soms wekenlang op."

Bij de Zeeland-productie werkte

Van der Duin samen met regisseur Victor D. Ponten. "Hij maakte ook de serie *Mocro Maffia*. Wat je daar moreel gezien ook van vindt, de regie is geweldig. Als ik zie wat hij met mijn script doet: mijn fascinatie pikt hij op en visualiseert hij."

"In de opnames zie je de Amerikaanse generaal Eisenhower clashen met de Britse veldmaarschalk Montgomery. Hun ijdelheid en koppigheid verlengen de oorlog met een aantal maanden. Catastrofaal voor de Zeeuwen, die de vernieling in

'Bij Nederlandse tv worden besluiten laat genomen en is er altijd weinig geld'

Maarten van der Duin

worden gebombardeerd. Die botsing tussen persoonlijkheden, die titenstrijd brengt Ponten heel beklemmend in beeld met oud filmmateriaal, strakke decors en sfeervolle belichting."

"Die bevrijding van Zeeland is een ongelooflijk verhaal", vervolgt Van der Duin, "waar we in Nederland heel weinig van weten. Het was een van de zwaarste gevechten van de Tweede Wereldoorlog: de Slag om de Schelde, waar geallieerde bevelhebbers nauw bij betrokken waren. Ik las dagboeken, luisterde naar interviews. Bij de bevrijding denken we aan mensen met vlaggetjes langs de kant van de weg. Nou, niet in Zeeland, er zijn daar nog steeds dorpen waar de bevrijding niet wordt gevierd."

Eerder schreef Van der Duin de eerste tien afleveringen van de tv-serie *Het verhaal van Nederland* en de eerste vijf van *Het verhaal van Oranje Nassau*. Bij zijn research voor Oranje-Nassau kwam hij erachter hoe interessant het verhaal van de stadhouders is. "Vanaf het moment dat Willem de Zwijger als elfjarige de titel Prins van Oranje kreeg, werd dat meteen aangevochten. Dat gevecht ging twee eeuwen door, tot de Vrede

van Utrecht. Toen werd de titel teruggeven aan de rechtmatige Franse erfgenamen. Dus we zitten hier met een koningshuis met een titel waar ze nooit recht op hadden. Hoe het koningshuis met kunst- en vliegwerk die titel heeft geprobeerd terug te krijgen, is een drama op zich." Van der Duin heeft besloten dat soort koningsdrama's - 'adembenemende verhalen' - met een collectief bevriende makers op het toneel te gaan brengen.

Voor hem betekent dat een terugkeer naar het theater, waar hij ooit begon. Na zijn studie Ruslandkunde in Leiden maakte hij deel uit van de theaterscene in Rusland en later Engeland. In Moskou deed hij de theateracademie, waar hij alle aspecten van het vak leerde: schrijven, regiseren, acteren in de traditie van grote theaterhervormers als Stanislavski en Meyerhold. Hoe vormend die periode ook was, de contacten uit die tijd heeft hij vrijwel allemaal verbroken. Vanwege hun steun voor Poetin, een groot verdriet. "Ik volg de situatie daar via gevluchte Russen op de voet."

Terug in Nederland, eind jaren negentig, kwam hij terecht bij de tv, bij Endemol. Hij schreef er onder meer de serie *Westenwind* en *Rozengeur & Wodka Lime*. Groen licht voor die series was er soms pas twee maanden van tevoren, en dan werd hij diezelfde dag nog gevraagd: 'Maarten, welke sets moeten we bouwen?' "Dan had ik nog geen woord op papier. Dat dwong mij op een heel andere manier over drama te denken. Ik moest voorspellen op welke locaties het drama zich ging afspeelen."

"Bij *Rozengeur* zou het slot een groots afscheid zijn op Schiphol. Maar naarmate de opnames vorderden, werd het kleiner, werd het een bushalte. Uiteindelijk deden we het in de studio, met een koffer. Het heeft ook wel een charme. Het kan altijd met kleine middelen. Bij Nederlandse tv, weet ik na zoveel jaar, worden besluiten laat genomen en er is altijd weinig geld."

Het beste advies pikte hij ooit op van een cameraman in Hilversum: voordat je de camera aanzet, moet je

Hoe je een goede scenarioschrijver wordt: zeven lessen

Les 1. Jammer, maar helaas. Er is geen geheim van Hollywood. Zo van: doe zo en zo en dan staat je scenario als een huis.

Les 2. Lees eerst alles over je onderwerp, vorm zelf een idee van het drama waar je verhaal om draait. Wat emotioneert je? Zonder emotie geen verhaal.

Les 3. Stap dan naar experts, historici in het geval van geschiedenisseries. Toets bij hen of je goed zit met je idee en laten zij je verder inspireren.

Les 4. Ga dan pas schrijven.

Les 5. Check als je klaar bent - alsof je een potentiële kijker bent - of je eigen tekst nog klopt met het gevoel dat je wilde oproepen.

Les 6. Kijk geen tv of kies zorgvuldig, want als schrijver kijk je constant vakmatig en zie je wat er misgaat door slechte scenario's. Ga liever naar toneel en de bioscoop, zoals drama waarbij het intieme een universele betekenis krijgt (tip: *The Return* met Juliette Binoche).

Les 7. Probeer je als maker staande te houden in het Nederlandse omroepbestel. Wen er maar aan dat ze nooit vragen wat je zou willen maken, maar dat je moet schrijven wat er wordt besteld. En trek je niets aan van kritiek van deskundigen achteraf. Jij moet met die ingewikkelde historische materie de vertaalslag maken naar het grote publiek, niet-hoogopgeleide tv-kijkers.

weten wat je wilt vertellen. "Dat is net als met schrijven. Voordat ik mijn pc aan doe, heb ik in mijn hoofd waar het drama zit, ben ik daar enthousiast of geëmotioneerd over. Ja, zelfs als ik iets moet schrijven over een pot pindakaas of een centrale verwarming, voor *Het Klokhuis*. Dan blijf ik net zo lang fantaseren tot er iets grappigs uitrolt."

De première van de bioscoopfilm Het Grote Offensief op 1 mei is ook de aftrap van een bijeenkomst in Middelburg van tweehonderd jongeren uit allerlei landen die met elkaar in gesprek gaan over de betekenis van vrijheid.

In het najaar zal de driedelige serie bij de EO te zien zijn.